

בית המדרש "תורת דוד"
ע"ש הגה"צ רבי דוד בר חן זצ"ל - רבה של שדרות,
והרבנית רות בר חן ע"ה

"תורת דוד"

השיעור השבועי

פרשת לך-לך

תשפ"ה

(שנה ח', גליון מס' 363)

יום הזיכרון ה-יא', של סבתי הרבנית הצדקנית

מרת רות רדואה בת מרים בר חן ע"ה

שיעורי הרב אליהו בר חן

e0527191965@gmail.com | 052-719-1965

השיעור השבועי מתקיים בכל יום שלישי באמצעות הזום

לקבלת קישור כניסה:

052-719-1965 / 055-557-0895

זמן תחילת השיעור:

שעון קיץ - 20:30

שעון חורף - 20:00

לקבלת הגיליון השבועי בדוא"ל:

נא שלחו הודעה לכתובת: k.torat.david@gmail.com

תחת הכותרת "גיליון שבועי"

פרשת לך לך התשפ"ה

"אם מחויט ועד שרוף נעל"

א. "ויהי רעב בארץ, ויגד אברם מצרימה לגור שם, כי כבד הרעב בארץ. ויהי כאשר הקריב לבוא מצרימה, ויאמר אל שרי אשתו, הנה נא נדעתי - כי אשה יפת מראה את. והיה כי יראו אתך המצרים, ויאמרו אשתו זאת, והרגו אתי ואתך יחיו. אמרי נא אחתי את, למען ייטב לי בעבורך, וחייתה נפשי בגלגל. ויהי כבוא אברם מצרימה, ויראו המצרים את האשה, כי יפה הוא מאד. ויראו אתה שרי פרעה, ויהללו אתה אל פרעה, ונתקח האשה בית פרעה. ולאברם היטיב בעבורה, ויהי לו צאן ובקר וחמרים ועבדים ושפחות ואתנת וגמלים", (בראשית, יב', י' - טז').

"ויאמר מלך סדם אל אברם, תן לי הנפש, והרכש קח לך. ויאמר אברם אל מלך סדם, הרמתי נדי אל יהוה - אל עליון, קנה שמים וארץ. אם מחויט ועד שרוף נעל, ואם אקח מכל אשר לך, ולא תאמר, אני העשרתי את אברם. בלעדי, רק אשר אכלו הנערים, וחלק האנשים אשר הלכו אתי - ענר אשפל וממרא, הם יקחו חלקם", (בראשית, יד', כא' - כד').

"אחר הדברים האלה, היה דבר יהוה אל אברם במחזה, לאמר, אל תירא אברם, אנכי מגן לך, שכרך הרבה מאד", (בראשית, טו' - א').

"ויאמר לאברם, ידע תדע, כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם, ועבדים, וענו אתם ארבע מאות שנה. וגם את הגוי אשר יעבדו דן אנכי, ואחרי כן יצאו ברכש גדול. ואתה תבוא אל אבתיך בשלום, תקבר בשיבה טובה", (בראשית, טו', יג' - טו').

"ולא יקרא עוד את שמך אברם, והיה שמך אברהם, כי אב המון גוים נתתיך. והפרתי אתך במאד מאד, ונתתיך לגוים, ומלכים ממוך יצאו", (בראשית, יז', ה' - ו').

ב. הנה, ה"שעיר המשתלח", לוקח עמו לעזאזל את כל עוונותיהם של עם ישראל,

ואותו ה"שעיר", שהוא מִכְּנֹן כנגד היצר הרע, הרי הוא עצמו עשיו הרשע ¹.

ויעויין בזה, מה שכתב ב"תנא דבי אליהו" ² :

"נוטל הקדוש ברוך הוא, כל עוונותיהם של ישראל, ונותן אותן על עשיו הרשע,

שנאמר ³ , 'וַנְּשֵׂא הַשְּׁעִיר עָלָיו, אֶת כָּל עֲוֹנֹתֵם'.

אמר עשיו, לפני הקדוש ברוך הוא -

רבונו של עולם, וכי מה כוחי, שנתת לי כל עוונות יעקב?

באותה שעה, נוטל הקדוש ברוך הוא כל עוונות יעקב, ונותן על בגדיו".

וכעין זה, מצינו לדרשתם של רבותינו ז"ל, במקום אחר ⁴ :

"עֲשׂו הַרְשָׁע, מִתְּלַכְלֵךְ בְּעֹוֹנוֹת כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה, וְאִין לוֹ בְּמָה יִכְפֹּר.

אֲבָל יַעֲקֹב, מִתְּלַכְלֵךְ בְּעֹוֹנוֹת כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה, וּבֵא יוֹם הַכְּפוּרִים וַיֵּשׁ לוֹ בְּמָה יִכְפֹּר,

שֶׁנֶּאֱמַר ⁵ , 'כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יִכְפֹּר'.

רבי יצחק אָמַר ... 'וַנְּשֵׂא הַשְּׁעִיר עָלָיו' ⁶ - זֶה עֲשׂו,

שֶׁנֶּאֱמַר ⁷ , 'הֵן עֲשׂו אָחִי אִישׁ שְׁעָרִי.

'אֶת כָּל עֲוֹנֹתֵם' ⁸ - עֲוֹנוֹת תָּם,

שֶׁנֶּאֱמַר ⁹ , 'וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם'."

¹ "תיקוני זוהר", דף קלט' ע"ב.

² זוטא, פרשה יט'.

³ ויקרא, טז' - כב'.

⁴ בראשית רבה, פרשה סה', טו'.

⁵ ויקרא, טז' - ל'.

⁶ ויקרא, טז' - כב'.

⁷ בראשית, כז' - יא'.

⁸ ויקרא, טז' - כב'.

ובדבריהם הקדושים אלו, נתקשה רבינו המהר"ל זיע"א מפראג ¹⁰ :

"ויש לדקדק, למה נותן את כל עוונותם על עשיו?

ולמה נותן על לבושו?"

ותירץ :

"אבל, יראה ... כי חטא ישראל, הוא מצד יצר הרע אשר מתגרה בישראל,

ועשיו וזרעו, הן הן יצר הרע של ישראל,

ובביטול האומה הזאת מן העולם, אז יתבטל יצר הרע מישראל.

וְרָמַז זֶה הַכְּתוּב ¹¹, 'הֵן יַעֲשׂוּ אָחִי אֵיֶשׁ שְׁעָרַי, שְׁעֵי"ר - בְּמִסְפְּרוֹ הַיֵּצֵר הַרְעִי' ¹²,

ואין ספק, כי יעקב ועשיו, הם נגד יצר טוב ויצר הרע, כאשר ידוע למבינים.

ולכך, אמר, שְׁנַתְּנוּ חֲטָא יַעֲקֹב עַל עֲשִׂי -

שכבר אמרנו, כי יעקב הוא טהור וקדוש מצד עצמו, רק שהחטאים הם באים

מבחוץ על יעקב מצד היצר הרע,

ולכך, נותן החטאים על עשיו אחיו.

ואומר עשיו, מה כוח יש לי -

רצונו לומר, כי אין דבר גירוי בישראל הזה מכוח עשיו, רק כי כך גזר הקדוש

ברוך הוא.

ואמר, שנותן על לבושו -

כי המידות שהוא יתעלה מתלבש בהן, נקרא מלבוש שלו,

⁹ בראשית, כה' - כז'.

¹⁰ "דרשות המהר"ל", דרוש לשבת תשובה (המשך).

¹¹ בראשית, כז' - יא'.

¹² היינו:

מילת "שעיר", עולה בגימטריא למניין 580,

וכמו כן, המילים "היצר הרע", עולים בגימטריא למניין זה.

ולכך, נותן חטא ישראל על מלבושיו,
ואומר, שיושב הקדוש ברוך הוא ומכבס לבושו, כי הוא יתעלה מקנה טהור
ומטהר, ומסלק החטא עמו שאמרנו".

ג. כאשר נכנס יעקב אע"ה אל יצחק אביו, בכדי ליטול את הברכות,
הלבישתו רבקה אמו, את בגדי החמודות אשר לעשיו,
וכמאמר הכתוב ¹³, "וַתִּקַּח רִבְקָה אֶת בְּגָדֵי עֵשָׂו בְּנֵהוּ הַגָּדֹל, הַחֲמֹדֹת, אֲשֶׁר אָתָּה
בְּבִית, וַתִּלְבַּשׁ אֶת יַעֲקֹב בְּנֵהוּ הַקָּטָן",
וכתב על כך מרנא ה"חתם סופר" זיע"א ¹⁴ :
"במלבושיו של אדם, נאצלים מקדושתו של הלוּבש,
והוא הדין בהיפוך.

והלוּבש אותם אחריו, יאצל עליו מאותו הרוח, לטוב ולמוטב ...
והנה, טומאתו של עשיו, היה, בלאו ד-לא תחמד בית רעה, לא תחמד אשת רעה,
ועבדו, ונאמתו, ושורו ונמרו, וכל אשר לרעהי ¹⁵,
וידוע, כי כפדי ¹⁶, מכון בלוח ראשון נגד 'לא תחמדי בלוח שני ^{17 18},

¹³ בראשית, כו' - טז'.

¹⁴ בספרו הקדוש "חתם סופר" עה"ת,

בראשית, כ' - לו',

תקצא'.

¹⁵ שמות, כו' - יג'.

¹⁶ שמות, כ' - יא':

"כבד את אביו ואת אמו, למען יארכו ימיה, על האדמה, אשר יהיה אלהיך נתן לך".

¹⁷ כן כתב רש"י הקדוש, בפירושו לשיר השירים, ד' - ה'.

¹⁸ היינו:

דמצוות כיבוד אב ואם, הינה, החמישית בצד הימני של לוחות הברית, אשר הם מכוונים כנגד מצוות של
בין אדם למקום,

לכן, היה קצת ניצוץ קדושה בעשו, מַעֲשֵׂה ד-פְּבַד',
 אבל, כל טומאת 'לא תחמוד', היה בו.
 ומזה, היו בגדיו מטומאים, וקראו החמודו"ת דייקא¹⁹.
 ולפי שעה, כשבא יעקב איש תם לרמאות אביו, והוא לא יכול להוציא דבר מפיו
 שאינו כולו אמת, אך צורך שעה היה,
 על כן, הלבישתו אמו בגדי החמודות,
 כדי, שלפי שעה, יאציל עליו מבגדי עשיו אותה מידה לבוא במרמה ...
 על כן, אמר²⁰, 'בָּא אַחִידָ בְּמַרְמָה',
 פירוש, שבא עם המרמה שנתלבש בה לפי שעה,
 כי לולי שבא עם המרמה, לא היה יכול לרמאות.
 והשיב עשיו ... כשם שנאצל עליו על ידי מלבושים - מַחְמָדָה שלי,
 הוא הדין, עכשיו, שנתברך יעקב באותן מלבושים, ושוב לובשם עשיו עתה,
 אם כן, מהראוי, שעל ידי המלבושים, יאציל גם עליו מהברכות ...
 והשיב לו יצחק, אין הכי נמי, אך במה אברכך, אחר שברכתיו²¹ - 'וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ לְךָ
 בְּנֵי אִמְךָ', ומה שקנה עבד קנה רבו²².

ומצוות לא תעשה של "לא תחמוד", הינה החמישית בצד השמאלי של לוחות הברית, אשר הם מכוונים
 כנגד מצוות של בין אדם לחבירו.

נמצא אם כן:

שמצוות כיבוד אב ואם, הינה, מקבילה למצוות לא תעשה של "לא תחמוד".

¹⁹ היינו:

שבגדיו, מרמזים על כך שהיה משוקע בחמדה ותאוה.

²⁰ בראשית, כז' - לה'.

²¹ בראשית, כז' - כט'.

²² פסחים, פח' ע"ב.

ומדבריו הקדושים למדנו :

שהמרשיע את מעשיו, הרי הוא מקלקל את ממונו וכל אשר לו,

ובכלל זה, אף את בגדיו ²³.

ד. בביאור דברי המהר"ל - שהובאו לעיל באות ב', כתב הגה"ק רבי ישראל

יהודה קארפונקעל זיע"א ²⁴ :

דהנה, ישנם ב' אופנים, בהם משעבדים אותנו אומות העולם, ומצליחים לנתק
אותנו מהבורא ית"ש -

א. על ידי עינויים קשים ומרים, שמחמתם אין בכוחותינו לעבוד ולהתפלל
לפניו יתברך,

ב. על ידי שהם מְפַתִּים אותנו לנהוג עמהם בדרך של אחווה ורעות, וממילא,
נפסיק לקיים את רצונו יתברך כראוי.

והנה, החילוק בין ב' אופנים אלו, כך הוא -

א. לפי הטעם הראשון, שהם משעבדים אותנו בעינויים קשים ומרים, אשר
מחמתם אין בכוחותינו לעבוד ולהתפלל לפניו יתברך,

ממילא, תהיה לנו התנצלות, על כך שאין אנו מקיימים "עבודת השם" כראוי,
והוא, מחמת עול השיעבוד.

ב. לפי הטעם השני, שהם מְפַתִּים אותנו לנהוג עמהם בדרך של אחווה ורעות,
וממילא, נפסיק לקיים את רצונו יתברך כראוי,

לא תהיה לנו התנצלות, על כך שאין אנו מקיימים "עבודת השם" כראוי,
שכן, מעשינו נעשו על ידי תאוה והנאה מן הדבר, ח"ו.

²³ ונפקא מינה:

שאלו הלוקחים בגדים מבני אדם, עליהם לבדוק מי לבשם, לטוב ולמוטב.

²⁴ בספרו הקדוש "חמדת ישראל".

הובאו דבריו בגיליון "אוצר פניני החסידות" לפרשת "אחרי-קדושים", (שנת תשעח', עמודים כו'-כז').

והנה, על מאמר הכתוב²⁵, "וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי מִלֶּךְ עָרֹד יֹשֵׁב הַנֶּגֶב, כִּי בָא יִשְׂרָאֵל דָּרֹךְ
הָאֲתָרִים, וַיִּלְחֶם בְּיִשְׂרָאֵל, וַיִּשָּׁב מִמֶּנּוּ שְׁבִי", כתב רש"י הקדוש:

" יֹשֵׁב הַנֶּגֶב' - זה עמלק ...

ושינה את לשונו, לְדַבֵּר בלשון כנען,

כדי שיהיו ישראל מתפללים להקדוש ברוך הוא, לתת כנענים בידם, והם אינן
כנענים.

ראו ישראל לבושיהם כלבושי עמלקים, ולשונם לשון כנען,

אמרו, נתפלל סתם",

ונתקשה בזה, הגה"ק מבעלזא זיע"א:

מפני מה, העמלקיים שינו רק את לשונם, ולא שינו גם את לבושם?

ותירץ בזה, הגה"ק מבעלזא זיע"א:

שבכדי להישמר מן החטא, יש לשמור על הלשון והלבוש,

ברם, העיקר הוא הלבוש!!!

ובאם הם היו מחליפים גם את הלבוש, אזי, הם היו דומים לאומה הכנענית
באופן מוחלט,

ואם הם היו דומים לאומה הכנענית, היו עם ישראל יכולים להתפלל בפירוש
שְׁיִצִּילֵם הבורא ית"ש מן הכנענים.

ומשכך, העמלקיים שינו רק את לשונם, ולא את לבושם,

בכדי שעם ישראל לא יוכלו להתפלל כראוי.

ומעתה, ביאר רבינו זיע"א, את דברי המדרש התמוהים:

"באותה שעה, נוטל הקדוש ברוך הוא כל עוונות יעקב, ונותן על בגדיו" - מחמת
שהוא גרם לנו על ידי שיעבודו להתרחק מדרך התורה והמצוות.

ברם, הוא יבוא ויטען, שבני ישראל התרחקו מן הבורא ית"ש, כהטעם ה-ב',

²⁵ במדבר, כא' - א'.

והיינו, על ידי הפיתוי לעשות כמעשיהם,
ואם כן, היאך אפשר להשליך עליו את כל העוונות, והלא הם עשו זאת בתאוה
ובהנאה?
ועל כך משיב לו הבורא ית"ש:
שמחמת שבני ישראל שינו גם את לבושם, בהכרח הוא הדבר, שעול השיעבוד
והלחץ של עשיו הוא שגרם לשנות את בגדיהם.
שכן, "שינוי הלבוש", יוצר מהות של איש אחר, וכפי שנתבאר לעיל בעניינו של
יעקב אע"ה²⁶,
וכמו כן, עם ישראל, לא מְשַׁנִּים את מלבושם גם בשעת הדחק, וכפי שהם שמרו
על עצמם בעת גלות מצרים²⁷.
וממילא, אם הם חָטְאוּ וְהִרְשִׁיעוּ עד כדי כך,
אות הוא הדבר, שעשו כך מפני חמת המציק של עשיו הרשע.
ולפיכך, "נוטל הקדוש ברוך הוא כל עוונות יעקב, ונותן על בגדיו":
כי שינוי "הבגדים", מרמז על שינוי "המידות"²⁸,
ובאמת, עם ישראל, לא מְשַׁנִּים את מידותיהם מחמת תאוותם ורצונם,
אלא, אך ורק מחמת עול השיעבוד.
ומכיוון שהמשעבד שהוא ה"יצר הרע", הוא עשיו,
ממילא, כל עוונותיהם של ישראל, שייכים לעשיו, ומושלכים על "בגדיו" - שהם
"מידותיו הרעות".

²⁶ לעיל באות ג'.

²⁷ על הפסוק (שמות, ו' - ו'), "לֹכַן אָמַר לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי יְהוָה, וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מִתַּחַת סְבִלַת מִצְרַיִם, וְהִצַּלְתִּי אֶתְכֶם מֵעַבְדֵיכֶם, וְגֵאלְתִּי אֶתְכֶם בְּזְרוּעַ נְטוּיָה, וּבְשִׁפְטִים גְּדִלִים", דרשו רבותינו ז"ל ("פסיקתא זוטרתיא"):
"כנגד ד' זכויות שבידם -

שלא שינו את לשונם, ולא חילפו את שמלותם, ולא גילו את סודם ... ולא ביטלו ברית מילה".

²⁸ וכפי שכתב רבינו המהר"ל זיע"א, כאשר הובא בדברינו באות ב'.

ה. על מאמר הכתוב בפרשת "נח" ²⁹, "וַיִּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאָרֶץ, וַהֲנִה נִשְׁחָתָה, כִּי הִשְׁחִית כָּל בָּשָׂר אֶת דְּרָכֹוֹ עַל הָאָרֶץ", מצינו במסכת סנהדרין ³⁰ :

"מלמד, שהרביעו בהמה על חיה, וחיה על בהמה,

והכל על אדם, ואדם על הכל",

עוד מצינו, לדרשתם של רבותינו ז"ל ³¹ :

"הפל קלקלו מעשיהן בדור המבול,

הפלב היתה הולך אצל הזאב, והתרנגול היתה מהלך אצל הטוס ...

אף הארץ זנתה -

היו זרעין לה חטין, והיא מפקא זונין ³²."

ולכאורה, שהדבר צריך ביאור :

א. היאך קלקלו הבהמות, והלא בשונה מן האדם - הם אינם בעלי בחירה?

ב. היאך הארץ קלקלה, והלא היא דבר דומם?

והנה, בעניין הקלקול שהוביל למבול, מצינו בספרים הקדושים "בית הלוי" ³³ ו"לב אליהו" ³⁴, שביארו בזה :

שכאשר האדם מרשיע את מעשיו, הוא לא מרשיע רק את עצמו,

²⁹ בראשית, ו' - יב'.

³⁰ קח' ע"א.

³¹ בראשית רבה, פרשה כח, ח'.

³² היינו:

גרענים.

³³ להגה"ק רבנו יוסף דב הלוי סאלאוויציק זיע"א.

בפרשת "נח".

³⁴ להגה"ק רבינו אליהו לאפיאן זיע"א.

בפרשת "נח".

אלא, שהוא מוציא מתוכו השפעה רעה, הנספגת בכל סביבתו,
עד כדי כך, שהשפעתו הרעה, גורמת קלקול אל כל שכניו,
ואף על בעלי החיים, והארץ עצמה.

ומשכך :

כאשר כלל בני האדם שבאותו הדור, הרשיעו את מעשיהם, ברשעות ושחיתות
מאין כמותה,
ממילא, העולם כולו, התקלקל והזדהם, אף בקלקולם של בעלי החיים ובקלקולה
של האדמה.

ואם כן, אין בכך כל פלא שהגיע העולם לתכלית קלקול שכזה.

עוד כתב הגה"ק בעל "בית הלוי" זיע"א³⁵ :

"דכמו דהאדם פועל בעצמו על ידי מעשיו, ועושה בעצמו טבע שני להשתוקק לזה
שעשה מכבר,

כן פועל במעשיו בכל העולם כולו,

ואם עושה עבירה, מגביר כוח של אותו העבירה, והתשוקה לזו העבירה בכל
העולם.

ולא מבעיא, אם עושה בפרהסיא, הא ודאי דפועל גם בשארי אנשים שלומדים
ממעשיו.

אלא, אפילו עושה בצינעא בינו לבין עצמו,

מכל מקום, על ידי המשכו אחרי התאוה, מגביר כוחה של זו התאוה, עד
שמשריש זה בטבעו של העולם, להיות טבעם נמשך לזה יותר ממה שהיה
מקודם.

ולא לבד באדם, אלא גם בכל הברואים השפלים פועל כן,

כי כן יסד מלכו של עולם -

³⁵ שו"ת "בית הלוי", (חלק דרושים, דרוש טו').

שכל השפלים, יהיה טבעם נמשך אחרי מעשה האדם! ...

וזהו גם כן ביאור מה דאיתא גבי דור המבול ... העניין כמו שכתבנו, דדור המבול הגבירו כל כך התאוה להזדקק לשאינו מינם, עד שנעשה כן בטבע, ושוב התחדשה טבע זו גם לבהמה חיה ועוף גם כן ...

ובזה, נוכל לפרש אומרם ³⁶, 'יַעַל כְּרָמֶךָ אֶתְּהָ עֲתִיד לָתֵן דִּין וְחֶשְׁבוֹן' ³⁷ -

דהם שני בחינות, דדין הוא על מעשים שעשה בעצמו, וחשבון הוא מה שמחשבין עמו כמה יש לו במעשה חבירו".

והנה, מלבד כל זאת, כבר מבואר בדברי רבותינו ז"ל ³⁸, שהעץ גבוה חמישים אמה, שנתלה עליו המן ³⁹, היה מן תיבת נח,

ובביאור העניין, אפשר:

שמחמת אותו הכוח, שהשריש נח בבניית התיבה,

הוא השפיע מקדושתו, אף בחלקי הדומם שבה, עד שהיה בה כוח הצלה לדורות עולם.

והנה, כתב שלמה הע"ה ⁴⁰, "חֲנֹךְ לְנֶעֶר עַל פִּי דָרְכוֹ, גַם כִּי יִזְקֶינ - לֹא יִסּוֹר מִמָּנְחָה", וביאר בזה בעל ה"מצודות דוד":

"התחל והרגל את הנער בשנים, להוליכו בעבודת ה', לפי דרך חכמתו",

והיינו:

שבהשפעת המעשה הראשון, שינהג, או שינהיג האדם,

יש כוח המשכה, עד סוף ימיו.

וכמו כן, מצינו את עניין "חנוכת המזבח", ו"חנוכת בית המקדש",

³⁶ אבות, פ"ד מכ"ב.

³⁷ ובזה, תתיישב קושיא ד' שבאות ה'.

³⁸ "ילקוט שמעוני", (פרשת "בשלח", רמז רנו').

³⁹ אסתר, ז' - י'.

⁴⁰ משלי, כב' - ו'.

שהם הפעולות והעבודות הראשונות, שעשו בבית המקדש ובמזבח, שהיו בבחינת "דומם".

ואפשר, שמטעם זה, עושים גם כן את עניין "חנוכת הבית", שהוא, לחנוך את הבית בקדושה ובטהרה⁴¹, ולהתחיל בו בדברי תורה:

שבעצם מעשה זה, אנחנו טובעים בתוך הבית, כוחות של קדושה וטהרה, אשר ישפיעו עד סוף הדורות.

ו. ידועים ומפוסמים, דבריו של ה"זוהר הקדוש"⁴², בעניין הבטחתו של הבורא ית"ש לאברהם אע"ה בפרשתו⁴³, "וְגַם אֶת הַגּוֹי אֲשֶׁר יַעֲבֹדוּ, דָּן אֲנֹכִי, וְאַחֲרַי כֵּן יֵצְאוּ בְּרַכָּשׁ גְּדוֹל":

"אמר רבי שמעון -

כָּל מֵה דְעַבַּד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּלָא אִיהוּ לְגִלְגְּלָא גְּלִיגְלִין, בְּגִין דְּבַעֵי לְקַיְימָא קַיּוּמָא.

תא חזי -

כִּד בְּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲלֵמָא, אִייתֵי כָּל מֵה דְאַצְטְרִיךְ עֲלֵמָא בְּקַדְמֵיתָא, וּלְבַתֵּר אִייתֵי לֵיהּ לְבַר נֶשׁ לְעֲלֵמָא, וְאַשְׁכַּח מְזוּנָא.

⁴¹ יעוין ב"מדרש תנחומא" (פרשת בראשית, סי' ט').

וב"זוהר הקדוש" (ויקרא, דף ג' ע"ב).

וב"שאלות דרב אחאי גאון" (שאלתא א').

ובספר "תורת השלמים" (להרב חיד"א, סי' יט').

וב"פתחי תשובה" (יו"ד, סי' ריז', סקט"ז) משם תשובת "חוות יאיר" (סי' ע').

ובשו"ת "צמח צדק" (יו"ד, סי' שא') משם תשובת "חתם סופר" (יו"ד, סוף סי' קלח').

ובשו"ת "תורה לשמה" (המיוחס להרי"ח הטוב זיע"א), סי' תפד'.

ובספר "קונטרס היחיאלי" (להגה"ק רבינו יצחק אלפיה זיע"א), סדר חנוכת הבית.

⁴² פרשת "מקץ", דף קצו' ע"א.

⁴³ בראשית, טו' - יד'.

כְּגִוּוֹנָא דָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר לְאַבְרָהָם - 'יְדוּעַ תְּדַע, כִּי גַר יִהְיֶה זְרַעְךָ בְּאֶרֶץ
לֹא לָהֶם ... וְאַחֲרֵי כֵן יֵצְאוּ בְּרִכּוּשׁ גָּדוֹל',
כִּד אֲתָא יוֹסֵף לְאֶרֶץ דְּמִצְרַיִם, לֹא אֲשַׁתְּכַח בְּהָ רְכוּשׁ גָּדוֹל,
גִּלְגַּל גִּלְגּוּלִין, וְאֵייתִי כְּפָנָא עַל עֲלָמָא,
וְכָל עֲלָמָא, הוּוּ מֵייתִין כְּסָפָא וְדִהָבָא לְמִצְרַיִם, וְאֲתַמְלִי כָּל אֶרֶץ דְּמִצְרַיִם כְּסָפָא
וְדִהָבָא,
לְבַתֵּר דְּאֲתַתְּקֵן כְּלָא רְכוּשׁ גָּדוֹל, אֵייתִי יַעֲקֹב לְמִצְרַיִם ⁴⁴."

והנה, נתבאר לנו מדבריו הקדושים:

שקיום הבטחתו של הבורא ית"ש לאברהם אע"ה, יכלה להתקיים רק באמצעות
יוסף הצדיק ע"ה,
שמחמת שהיתה בו יראת שמים, זכה למציאת חן וחסד יתירה.
ולהלך יתבאר בזה עוד.

ז. עניין "טוב", מרומז ב-ג' יסודי עולם. וכדלהלן:

⁴⁴ ותרגום דבריו הקדושים:

אמר רבי שמעון -

כל מה שהקדוש ברוך הוא עשה, הכל הוא לגלגל גלגולים, משום שרצה לקיים הגזרה.
בא ראה -

כשבא הקדוש ברוך הוא את העולם, הביא כל מה שצריך העולם בראשונה, ואחר כך הביא את האדם
לעולם ומצא מזון.

כמו כן, הקדוש ברוך הוא אמר לאברהם - 'ידע תדע, כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ... ואחרי כן יצאו
ברכש גדול',

כשבא יוסף לארץ מצרים, לא מצא בה רכוש גדול,

גלגל גלגולים, והביא רעב על העולם,

וכל העולם, היו מביאים כסף וזהב למצרים, והתמלאה כל ארץ מצרים כסף וזהב,

לאחר שהכל נתקן רכוש גדול, הביא את יעקב למצרים.

א. אצל יוסף הצדיק ע"ה, מצינו את עניין "טוב", באשר נמכר לעבד בגיל "טוב" שנים ⁴⁵.

ב. אצל יעקב אע"ה, מצינו את עניין "טוב", באשר היתה ישיבתו בארץ מצרים "טוב" שנים ⁴⁶.

ג. אצל משה רע"ה, מצינו את עניין "טוב", באשר נולד כשהוא "טוב" ⁴⁷, ונתמלא הבית כולו אורה בהיותו מהול ⁴⁸.

והנה, ג' יסודי עולם אלו, זכו והשפיעו מכוח טובתם לכל. וכדלהלן.

א. יוסף הצדיק ע"ה -

על מאמר הכתוב בפרשת "מקץ" ⁴⁹, "וַיַּעֲשֶׂה פְּרַעֲהַ, וַיִּפְקֹד פְּקָדִים עַל הָאָרֶץ, וַחֲמִשׁ אֶת אֶרֶץ מִצְרַיִם בְּשִׁבְעַ שָׁנֵי הַשָּׁבָע", תירגם אונקלוס:

"וַיַּעֲבֹד פְּרַעֲהַ, וַיִּמְנֵי מְהִימְנִין עַל אֶרֶץ, וַיִּזְרֹז יַת אֶרֶץ דְּמִצְרַיִם בְּשִׁבְעַ שָׁנֵי שׁוֹבְעָא".

והנה, פירוש המילים "וַיִּמְנֵי מְהִימְנִין", הינו, ימנה אנשים נאמנים.

והדבר צריך ביאור:

היכן מונחים מילים אלו, בתוך המילים "וַיִּפְקֹד פְּקָדִים"?

וראיתי בספר הקדוש "בן לאשרי - ברכה משולשת" ⁵⁰, שביאר בזה, על פי הספרים הקדושים:

⁴⁵ בראשית, לז' - ב'.

⁴⁶ בראשית, מז' - כח'.

⁴⁷ שמות, ב' - ב'.

⁴⁸ סוטה, יב' ע"א.

⁴⁹ בראשית, מא' - לד'.

⁵⁰ להגה"ק רבי יצחק הכהן הוברמן זיע"א, הצדיק מרעננה,

בביאורו לפרשת "מקץ", ח"א, עמודים תקצג-תקצד'.

שבכל מקום שכוח הרע נמצא בתוקפו, סימן הוא שיש שם הכנה גדולה לענייני קדושה,

ומחמת שהיו המצריים שטופי זימה גדולים ביותר⁵¹, והיתה בהם טומאה גדולה עד למאוד,

הוצרך הקדוש ברוך הוא, להוריד את יוסף הצדיק למצרים, בכדי שיתן שם הכנה של קדושה, לאותם ס' ריבוא נשמות שיהיו שם.

וטעם הדבר, שדווקא יוסף הצדיק הורד לשם:

הוא מחמת שמידת ה"יסוד", שהיתה בו ביוסף הצדיק, אשר זיו איקונין שלו היה דומה לשל יעקב אע"ה⁵² - אשר היה דומה לאדם הראשון קודם החטא⁵³,

היותה, כוח משקל כנגד זוהמת מצרים,

וכמו שדרשו רבותינו ז"ל⁵⁴:

"יוסף נרד למצרים, ונדר עצמו מן הערוה, ונגדרו ישראל בזכותו".

וידוע⁵⁵, שכל דבר הנמצא ברשותו של האדם, הוא משורש נפשו,

ובפרט, באוכל שברשותו.

ואם כן, כאשר יוסף הצדיק, הוא היסוד של מידת ה"יסוד",

⁵¹ כמאמר הכתוב (בראשית, מב' - ט'), "ערות הארץ".

וכמאמר הכתוב (יחזקאל, כג' - כ'), "זרמת סוסים זרמתם".

⁵² וכפי שכתב רש"י הקדוש בריש פרשת "וישב" (בראשית, לז' - ג').

⁵³ בבא מציעא, פד' ע"א.

ועיין עוד ב"תיקוני הזהר" (תיקון ע', דף קכח' ע"ב), ובביאור "מתוק מדבש" - להגה"ק רבינו דניאל פריש זיע"א.

⁵⁴ ויקרא רבה, פרשה לב', ה'.

⁵⁵ "תולדות יעקב יוסף", פרשת "בא".

"דגל מחנה אפרים", פרשת "לך לך".

"מאור עיניים", פרשת "ואתחנן".

אזי, כל האוכל שברשותו, שייך בקדושה זו.

ולפיכך, סיבב הקדוש ברוך הוא, שתהיה התבואה של האומה המצרית, הפרוצים בעריות, אצל יוסף הצדיק הגדור מן העריות.

ולפיכך, תירגם אונקלוס, את דבריו של יוסף הצדיק:

"וַיִּפְקֹד פְּקָדִים" - "וימני מהימנין", והיינו, תמנה אנשים נאמנים,

כיוון שלצורך השראת קדושה בתבואה, צריך איש קדוש ונאמן.

והנה, על מאמר הכתוב ⁵⁶, "וּבְנֵיהוּ בֶן יְהוֹדָע, בֶּן אִישׁ חֵיל, רַב פְּעָלִים מְקַבְּצָאֵל, הוּא הִפָּה אֶת שְׁנֵי אֲרָאֵל מוֹאָב, וְהוּא נָרַד וְהִפָּה אֶת הָאָרֶץ בְּתוֹךְ הַבָּאָר בְּיוֹם הַשְּׁלֵג", דרשו רבותינו ז"ל ⁵⁷:

"בֶּן אִישׁ חֵי - שאפילו במיתתו קרוי חי,

רַב פְּעָלִים מְקַבְּצָאֵל - שריבה וקבץ פועלים לתורה,

הוּא הִפָּה אֶת שְׁנֵי אֲרָאֵל מוֹאָב - שלא הניח כמותו, לא במקדש ראשון ולא במקדש שני,

וְהוּא נָרַד וְהִפָּה אֶת הָאָרֶץ בְּתוֹךְ הַבָּאָר הַבּוֹר בְּיוֹם הַשְּׁלֵג -

איכא דאמרי, דתבר גזיזי דברדא, ונחת וטבל ⁵⁸,

איכא דאמרי, דתנא סיפרא דבי רב, ביומא דסיתוא ⁵⁹."

⁵⁶ שמואל ב', כג' - ב'.

⁵⁷ ברכות, יח' ע"ב.

⁵⁸ היינו:

שבניהו בן יהוידע שבר חתיכות קרח, וירד לטבול לקריו, בכדי לעסוק בתורה.

ויעוין בפירושם של "בעלי התוספות" (בבא קמא, פב' ע"ב. בד"ה "אתא איהו"), שנתקשו בזה:

שכן, רק לאחר כמה דורות, תיקן עזרא טבילה לבעל קרי, בכדי לעסוק בתורה?

ותירצו בזה:

שבניהו בן יהוידע, טבל בכדי לאכול חולין בטרה.

⁵⁹ היינו:

ולפי זה, ביאר בספר הקדוש "בן לאשרי - ברכה משולשת"⁶⁰. כדלהלן:
דהנה, הגימטריא של מילות הפסוק⁶¹, "וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל אָחִיו, גִּשׁוּ נָא אֵלַי
וַיִּגְשׁוּ", עולים למניין 1195,
וכמו כן, הגימטריא, של המילים, "איש חי טבל ביום שלג, טוב שלט לחם",
עולים למניין 1195.

ללמדך:

שהיה יוסף הצדיק שומר על בריתו, והיה מקדש ומטהר את עצמו,
ומחמת שכך, היה נקרא בשם "איש חי", והיה נקרא בשם "טוב".
ולפיכך, דווקא הוא עצמו, היה "שולט" על ה"לחם" - והיינו, התבואה של
האומה המצרית,

כי השומר על בריתו, משפיע את קדושתו גם על המזון שבאמתחתו.

ומדברי רבותינו אלו, למדנו:

שאדם המקפיד על קדושתו, וטובל לקריו, הרי הוא נקרא "איש חי",
וכמו כן, שאדם המקפיד על קדושתו, וטובל לקריו, הרי הוא נקרא "טוב".
והוסיף עוד לבאר בזה:

דהנה, מילת "לחם", עולה בגימטריא למניין 78,

וכמו כן, ג' פעמים שם הו"ו^ה ברוך הוא, עולים בגימטריא למניין זה,

ללמדך:

שהשומר על בריתו, משפיע את קדושתו ב-ג' עולמות: בריאה, יצירה, עשייה.

שבניהו בן יהוידע, למד ביום אחד מימות החורף, יום שהוא קצר ביותר, את כל ספר "תורת כהנים".

⁶⁰ להגה"ק רבי יצחק הכהן הוברמן זיע"א, הצדיק מרעננה,

לפרשת "ויגש", ח"א, עמוד תרכו'.

⁶¹ בראשית, מה' - ד'.

וכעין עניין זה, ביאר רבינו הרי"ח הטוב זיע"א⁶², על מאמר הכתוב בפרשת "מקץ"⁶³, "וְיִוָסֵף הוּא הַשְּׁלִיט עַל הָאָרֶץ, הוּא הַמְשַׁבֵּיר לְכָל עַם הָאָרֶץ, וַיָּבֵאוּ אֹחֵי יוֹסֵף - וַיִּשְׁתַּחֲווּ לוֹ אַפְּסִים אֶרְצָה":

"נראה לי בסייעתא דשמיא -

דידוע, ששם אהו"ה, הרמוז בראשי תיבות⁶⁴, 'אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ',

הוא בדעת, ומספרו טוב⁶⁵ - שהוא כינוי ליסוד, הנקרא טוב,

בסוד⁶⁶, 'יוסף בן שבע עשרה שנה'.

שהיסוד עולה עד הדעת, ומקבל הארות משם.

ולכן, אצל יוסף הצדיק ע"ה, נתקיימו אוצרות התבואה, ומילא כנגדם אוצרות כסף,

דכתיב⁶⁷, 'וַיִּבְדְּעַת חֲדָרִים מְלֵאוֹ, כָּל הוֹן יָקָר וְנֹעִים'.

וזה שנאמר, 'וְיִוָסֵף הוּא הַשְּׁלִיט' -

צרף אות ה' ד'השליט', עם תיבת 'הוא', יהיה צירוף אהו"ה⁶⁸.

⁶² בספרו הקדוש "בן איש חי דרשות".

⁶³ בראשית, מב' - ו'.

⁶⁴ בראשית, א' - א'.

⁶⁵ היינו:

שם אהו"ה, עולה בגימטריא למניין יז',

וכמו כן, מניין טוב, עולה בגימטריא למניין זה.

⁶⁶ בראשית, לז' - ב'.

⁶⁷ משלי, כד' - ד'.

⁶⁸ היינו:

מילת "הוא", עולה בגימטריא למניין 12,

וכשנוסיף לזה, את האות ה', של מילת "השליט", נגיע למניין 17,

כמניין שם אהו"ה.

יען, כי 'הוא המְשָׁבִיר' -

צרף אות ה' של 'המְשָׁבִיר', עם תיבת 'הוא', יהיה גם כן צירוף צירוף אהו"ה⁶⁹.

רצונו לומר - כי שם אהו"ה, 'מְשָׁבִיר לְכָל עַם הָאָרֶץ'."

ב. יעקב אע"ה -

כפי שמצינו למאמר רבי יוסי בן חנינא⁷⁰:

"שְׁתֵּי שָׁנִים עָשָׂה הָרָעַב, שְׁפִינֹן שְׂיָרֵד יַעֲקֹב אֲבִינוּ לְשֵׁם, עָלָה הָרָעַב."

ג. משה רע"ה -

כפי שמצינו למאמר רבי יוסי ברבי יהודה⁷¹:

"שלשה פרנסים טובים עמדו לישראל, אלו הן: משה, ואהרן, ומרים,

ושלש מתנות טובות ניתנו על ידם, ואלו הן: באר, וענן, ומן.

באר - בזכות מרים,

עמוד ענן - בזכות אהרן,

מן - בזכות משה.

מתה מרים - נסתלק הבאר,

שנאמר⁷², 'וַיִּתְּמַת שָׁם מְרִיָּם', וכתוב בתריה⁷³, 'וְלֹא הָיָה מֵיָם לְעֵדָה',

וחזרה בזכות שניהן⁷⁴.

⁶⁹ היינו:

מילת "הוא", עולה בגימטריא למניין 12,

וכשנוסיף לזה, את האות ה', של מילת "המְשָׁבִיר", נגיע למניין 17,

כמניין שם אהו"ה.

⁷⁰ בראשית רבה, פרשה פט', ט'.

⁷¹ תענית, ט' ע"א.

⁷² במדבר, כ' - א'.

⁷³ במדבר, כ' - ב'.

מת אהרן - נסתלקו ענני כבוד,
שנאמר ⁷⁵, 'וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי מֶלֶךְ עָרְדִי',
מה שמועה שמע?
שמע, שמת אהרן, ונסתלקו ענני כבוד, וכסבור ניתנה לו רשות להילחם בישראל ...
חזרו שניהם בזכות משה ⁷⁶ ".
ומבואר מכל האמור:
שעל ידי קדושת "טוב" של המחשבה, המביאה את מידות "יסוד ודעת",
זכו אותם ג' יסודי עולם, למציאת חן וחסד,
וממילא, הם יכלו להשפיע מטובתם לאחרים.
והנה, במאמר הבורא ית"ש למשה רע"ה, בפרשת "שמות" ⁷⁷, "וַנִּתְּתִי אֶת חַן הַקָּעַם
הַזֶּה, בְּעֵינֵי מִצְרַיִם, וְהָיָה כִּי תֵלְכוּן לֹא תֵלְכוּ רִיקָם", יש לעיין:
שלכאורה, מילת "הַזֶּה", מיותרת,
שכן, הבורא ית"ש, הוא המדבר עם משה רע"ה, אודות גאולתם של עם ישראל,
וממילא, היה מספיק לומר "וַנִּתְּתִי אֶת חַן הַקָּעַם", בלבד?
ובביאור העניין, נראה:
דהנה, מילת "הַזֶּה", עולה בגימטריא למניין 17, וכמניין "טוב".
ומחמת שעם ישראל, פגמו במידת "טוב" שלהם, על ידי הפרת ברית המילה ⁷⁸,

⁷⁴ היינו:

בזכות משה רע"ה, ובזכות אהרן הכהן ע"ה.

⁷⁵ במדבר, כא' - א'.

⁷⁶ היינו:

הבאר וענני הכבוד, חזרו לעם ישראל, בזכותו של משה רע"ה בלבד.

⁷⁷ שמות, ג' - כא'.

⁷⁸ שמות רבה, פרשה א', ח'.

היה צריך הבורא ית"ש, לְדַבֵּק בְּמִידַת "טוב", שהיתה מושרשת ב-ג' יסודי עולם הנ"ל.

ולצורך דיבוק זה, אמר לו הבורא ית"ש למשה רע"ה, את מילת "הִזָּה", וקל להבין.

והנה, ראשי התיבות של המילים "וְנִתְּתִי אֶת חַן הָעַם הַזֶּה", עם הכולל, עולים בגימטריא למניין 26⁷⁹, וכמניין שם הוי"ה ברוך הוא.

והיינו:

שלצורך מציאת החן, הם היו זקוקים ליראת שמים,

ומחמת שלא היתה בהם יראת שמים, השפיע עליהם הבורא ית"ש את "מידת הרחמים", אשר דיבקה אותם אל אותם ג' יסודי עולם.

ולהלך יתבאר בזה עוד.

ח. על מאמר הכתוב בפרשתן⁸⁰, "אֲמַרְי נָא אַחֲתֵי אֶתְּ, לְמַעַן יִיטֵב לִי בְּעִבְרִיָּה, וְחִתָּה נִפְשִׁי בְּגִלְגָּלְךָ", כתב רש"י הקדוש:

"לְמַעַן יִיטֵב לִי בְּעִבְרִיָּה - יִתְּנוּ לִי מִתְּנוּת".

והנה, על מאמר הכתוב⁸¹, "וּלְאַבְרָם הִיטִיב בְּעִבְרִיָּה, וַיְהִי לוֹ צֶאֱן וַיִּבְקֶר וַיִּמְרֹס וַעֲבָדִים וַשְּׁפָחֹת וְאַתְּנֹת וְגַמְלִים", כתבו בעלי התוספות⁸²:

"תימה -

מה ראה שקיבל מתנות מפרעה, וממלך סדום לא רצה לקבל⁸³ ?

⁷⁹ היינו:

ראשי התיבות של המילים "וְנִתְּתִי אֶת חַן הָעַם הַזֶּה", הם האותיות ו'-א'-ח'-ה-ה', אשר עולים יחד בגימטריא למניין 25, וביחד עם הכולל, הם עולים למניין 26.

⁸⁰ בראשית, יב' - יג'.

⁸¹ בראשית, יב' - טז'.

⁸² בפירושם "מושב זקנים".

⁸³ בראשית, יד' - כג'.

ויש לומר -

כדי שיאמינו שאחותו היא.

ועוד, מה שפירש רש"י⁸⁴, 'לְמַעַן יִיטַב לִי' - לתת מתנות,

קשה -

והלא, 'וְשׂוֹנֵא מִתְּנַת, יִחְיֶה'⁸⁵, וכי היה רוצה להתעשר בדבר איסור?

אלא יש לומר -

כי דעתו וכוונתו, היה, כדי שלא יבינו שהיא אשתו.

ועוד יש לומר -

זהו שאמר הנביא⁸⁶, 'אַל תִּלְחֶם אֶת לֶחֶם רַע עֵינִי',

לפי שהסדומים היו צרי עין, על כן לא רצה לקבל מהם, אבל המצריים אינם כד'.

ויעויין עוד בדברי ה"זוהר הקדוש", בפרשתן⁸⁷, בעניין זה:

" וַיֹּאמֶר אֶל שָׂרָה אֲשֶׁתוֹ, הֲנֵה נָא יִדְעֵתִי - כִּי אִשָּׁה יִפְתַּ מְרַאֶה אֶתִּי⁸⁸.

וְכִי עַד הָיְתָה שְׁעֵתָא, לָא הָוָה יִדַּע אַבְרָהָם דְּאִשָּׁה יִפְתַּ מְרַאֶה הָוָה?

אָלָא, הָא אֻקְמוּהָ, דְּעַד הָיְתָה שְׁעֵתָא לָא אֶסְתַּכַּל בְּדִיוקְנָא דְשָׂרָה, בְּסִגְיָאוֹת
צְנִיעוּתָא דְהָוָה בִּינְיָהוֹן,

וְכַד קָרִיב לְמִצְרַיִם, אֶתְגַּלְיָא אִיהִי, וְחָמָא בָּהּ.

דְּבַר אַחַר -

בְּמָה יִדַּע?

⁸⁴ בראשית, יב' - יג'. וכדלעיל.

⁸⁵ משלי, טו' - כז'.

⁸⁶ משלי, כג' - ו'.

⁸⁷ דף פא' ע"ב.

⁸⁸ בראשית, יב' - יא'.

אֵלָא, עַל יָדָא דְטוֹרַח אוֹרְחָא, בְּר נֶשׁ מִתְבַּזָּה,

וְהִיא קַיִימָא בְּשִׁפּוּרוֹ דִּילָהּ, וְלֹא אֶשְׁתַּנִּי.

דְּבַר אַחַר -

'הִנֵּה נָא יְדַעְתִּי', דְּחֻמָּא עָמָה שְׂכִינְתָּא.

וּבְגִין כָּךְ, אֶתְרַחֵץ אַבְרָהָם, וְאָמַר, 'אֲחוּתִי הִיא'.

וּמִלָּה דָּא, אֶסְתַּלַּק לְתַרִּי גְנוּנִין -

חַד, כְּמִשְׁמַעוֹ.

וְחַד, כְּדַכְתִּיב⁸⁹, 'אָמַר לְחַכְמָה, אֲחוּתִי אָתָּה',

וְכַתִּיב⁹⁰, 'אָמַרְי נָא, אֲחוּתִי אָתָּה',

וְכַתִּיב⁹¹, 'וְאָתָּה תִּדְבַר אֵלַינּוּ.

'לְמַעַן יִיטֵב לִי בְּעַבְדוֹךָ'⁹² -

כְּלַפֵּי שְׂכִינָה אָמַר, בְּעַבְדוֹךָ יִיטֵב לִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

'וְחִיְתָה נַפְשִׁי בְּגִלְדֵךָ'⁹³ -

בְּגִין דְּבָדָא יִסְתַּלַּק בְּר נֶשׁ, וַיִּזְכֶּה לְאֶסְתַּלְקָא לְאַרְחָא דְּחַיִּי⁹⁴ ".

⁸⁹ משלי, ז' - ד'.

⁹⁰ בראשית, יב' - יג'.

⁹¹ דברים, ה' - כג'.

⁹² בראשית, יב' - יג'.

⁹³ בראשית, יב' - יג'.

⁹⁴ ותרגום דבריו הקדושים:

'ויאמר אל שרי אשתו, הנה נא ידעתי - כי אשה יפת מראה אתי', (בראשית, יב' - יא').

וכי עד השעה ההיא, לא היה יודע אברהם שהיתה אשה יפת מראה?

אלא, זה פרשוה, שעד השעה ההיא לא הסתכל בדמות שרה, מרב הצניעות שהיתה ביניהם,

וכשקרב למצרים, היא התגלתה, וראה אותה.

ובביאור דבריו הקדושים, נראה בסייעתא דשמיא, להביא בזה לדבריו של הגה"ק רבינו מנחם עזריה זיע"א מפאנו ⁹⁵ :

דהנה, על מאמר הכתוב ⁹⁶, "וּלְבַגֵּי הַפִּילִגְשִׁים אֲשֶׁר לְאַבְרָהָם, נָתַן אַבְרָהָם מִתְּנַת, וַיִּשְׁלַחם מֵעַל יְצַחַק בְּנוֹ, בְּעוֹדָנוּ חַי, קִדְמָה אֶל אֶרֶץ קְדָם", דרשו רבותינו ז"ל במסכת סנהדרין ⁹⁷ -

"שם טומאה, מסר להם".

דבר אחר -

במה ידע?

אלא, על ידי טרח הדרך, אדם מתבזה,

והיא עמדה ביפיה, ולא השתנתה.

דבר אחר -

'הנה נא ידעתי', שראה עמה את השכינה.

ומשום כך, בטח אברהם, ואמר, 'אחתי את'.

זוה הדבר, עולה לשני גונים -

אחד, כמשמעו.

ואחד, ככתוב (משלי, ז' - ד'), 'אמר לחכמה אחתי את,

וכתוב (בראשית, יב' יג'), 'אמרי נא, אחותי את',

וכתוב (דברים, ה' - כג'), 'ואת תדבר אלינו'.

'למען ייטב לי בעבורך', (בראשית, יב' - יג') -

כלפי שכינה אמר, בעבורך ייטיב לי הקדוש ברוך הוא.

'וסיתה נפשי בגלגלך', (בראשית, יב' - יג') -

משום שבזה יתעלה אדם, ויזכה להתעלות לדרך החיים.

⁹⁵ בספרו הקדוש "עשרה מאמרות", (מאמר אם כל חי, חלק א', סימן ו').

⁹⁶ בראשית, כה' - ו'.

⁹⁷ צא' ע"א.

והובאו דבריהם, בדברי רש"י הקדוש.

ובפירושו על התורה, הביא בזה רש"י הקדוש, פירוש נוסף -
"מה שניתן לו על אודות שרה, ושאר מתנות שנתנו לו, הכל נתן להם, שלא רצה ליהנות מהם".
 וביאר בזה, רבינו זיע"א -
שלעולם, אותם המתנות שנתנו לו המצריים, היינו אותו שם טומאה שמסר לבני הפילגשים.
ותכלית אותו שם טומאה, היה שם הגורם ריחוק ליצחק וליעקב מדרכי הקדושה,
ולפיכך, הרחיקו אברהם אע"ה מהם, ונתנו לבני הפילגשים.
 ומעתה, דקדק רבינו זיע"א -
א. תכלית מידתו של אברהם אע"ה, היתה "מידת החסד",
ומידה זו, היא המידה הראשונה ב-ז' מידות תחתונות⁹⁸,
והיא נרמזת, במאמר הכתוב⁹⁹, "לָךְ ה' הַגְדֵלָה וְהַגְבוּרָה וְהַתְפָּאֶרֶת וְהַנְצַח וְהַהוֹד,
כִּי כָל בְּשָׂמִים וּבְאָרֶץ, לָךְ יְהוָה הַמְמַלְכָה, וְהַמְתַּנְשֵׂא לְכָל לְרֵאשִׁי".
וכמו כן, היא נרמזת במאמר הכתוב בפרשתן¹⁰⁰, "וּלְאַבְרָם הֵיטִיב בְּעִבְרָה, וַיְהִי לוֹ צֶאֱן וּבָקָר וְחֲמֹרִים וְעֶבְדִים וְשִׁפְחֹת וְאֵתְנֹת וְגַמְלִים",
שכן, כאשר תמנה את אותם הפרטים, שבהם היטיב הבורא ית"ש לאברהם אע"ה, בעבורה של שרה אמנו ע"ה,
תמצא, ז' פרטים, הַמְכֻנְיִים כנגד "מידת החסד".
וזאת, על ידי השראת השכינה הקדושה שהיתה בשרה אמנו ע"ה,

⁹⁸ היינו:

סד, גבורה, תפארת, נצח, הוד, יסוד, מלכות.

⁹⁹ דברי הימים א', כט' - יא'.

¹⁰⁰ בראשית, יב' - טז'.

ועל ידי כך, שהרחיק אברהם אע"ה מן המצריים, את אותו שם טומאה.

ב. תכלית מידתו של יצחק אע"ה, היתה "מידת הגבורה",

ומידה זו, היא המידה השניה ב-ז' מידות תחתונות¹⁰¹,

והיא נרמזת, במאמר הכתוב¹⁰², "לך ה' הגדלה והגבורה והתפארת והנצח וההוד, כי כל בשמים ובארץ, לך יהוה הממלכה, והמתנשא לכל לראש".

וכמו כן, היא נרמזת במאמר הכתוב בפרשת "תולדות"¹⁰³, "ויהי לו, מקנה צאן ומקנה בקר ועבדה רבה, ויקנאו אתו פלשתים",

שכן, כאשר תמנה את אותם הפרטים, שבהם היטיב הבורא ית"ש ליצחק אע"ה,

תמצא, ו' פרטים, המכונים כנגד "מידת הגבורה".

וזאת, על ידי השראת השכינה הקדושה שהיתה בשרה אמנו ע"ה,

ועל ידי כך, שהרחיק אברהם אע"ה מן המצריים, את אותו שם טומאה.

ג. תכלית מידתו של יעקב אע"ה, היתה "מידת התפארת",

ומידה זו, היא המידה השלישית ב-ז' מידות תחתונות¹⁰⁴,

והיא נרמזת, במאמר הכתוב¹⁰⁵, "לך ה' הגדלה והגבורה והתפארת והנצח וההוד, כי כל בשמים ובארץ, לך יהוה הממלכה, והמתנשא לכל לראש".

וכמו כן, היא נרמזת במאמר הכתוב בפרשת "וישלח"¹⁰⁶, "ויהי לי, שור וחמור,

צאן ועבד ושפחה, ואשלחה להגיד לאדני, למצא חן בעיניך",

¹⁰¹ היינו:

חט, גבורה, תפארת, נצח, הוד, יסוד, מלכות.

¹⁰² דברי הימים א', כט' - יא'.

¹⁰³ בראשית, כו' - יד'.

¹⁰⁴ היינו:

חט, גבורה, תפארת, נצח, הוד, יסוד, מלכות.

¹⁰⁵ דברי הימים א', כט' - יא'.

שכן, כאשר תמנה את אותם הפרטים, שבהם היטיב הבורא ית"ש ליעקב אע"ה, תמצא, ה' פרטים, המְכוּוֹנִים כנגד "מידת התפארת".
וזאת, על ידי השראת השכינה הקדושה שהיתה בשרה אמנו ע"ה, ועל ידי כך, שהרחיק אברהם אע"ה מן המצריים, את אותו שם טומאה. וכתב רבינו זיע"א -

שעל ידי אותה ההרחקה, שהרחיק אברהם אע"ה, את שם הטומאה מזרעו אחריו, היו כולם בעלי אמונה וביטחון בהבורא ית"ש, עד כדי כך, שהם הכריזו, שכל השפע שיש להם, הכל הוא מהבורא ית"ש, ואין להם משל עצמם מאומה, וכמאמר הכתוב ¹⁰⁷, "לֵךְ ה' הַגְדֵלָה וְהַגְבוּרָה וְהַתְפָּאֶרֶת וְהַנִּצָּח וְהַהוֹד, כִּי כָל בְּשָׂמִים וּבְאֶרֶץ, לֵךְ יַהֲוֶה הַמְמַלְכָה, וְהַמְתַּנְשֵׂא לְכָל לְרֵאשִׁי". ומעתה, נשכל ונבין, בעניין המתנות:

שלעולם, אברהם אע"ה לא נטל מתנות גשמיים מפרעה מלך מצרים, כפי שלא נטל ממלך סדום,

ורק את אותו שם הטומאה, אשר רצה אברהם אע"ה להרחיקו מעליו ועל זרעו, קיבל מפרעה מלך מצרים, לצורך הצלתו הרוחנית.

ט. בעניינם של בני "סדום ועמורה", מצינו בפרשתן ¹⁰⁸, "וְאֲנָשֵׁי סְדֹם, רְעִים וְחֲטָאִים, לַיהוָה, מְאֹד", ופירש בזה רש"י הקדוש ¹⁰⁹:

" רְעִים' - בגופם,

וְחֲטָאִים' - בממונם,

¹⁰⁶ בראשית, לב' - ו'.

¹⁰⁷ דברי הימים א', כט' - יא'.

¹⁰⁸ בראשית, יג' - יג'.

¹⁰⁹ ומקורו טהור, במסכת סנהדרין, דף קט' ע"א.

ל'ה' מאד' - יודעים רבונם, ומתכוונים למרוד בו".
ולאור המתבאר לעיל¹¹⁰, בעניין ההשפעה הנשפעת מן הרשעים, בכל רכושם,
אפשר:
שלפיכך, לא רצה אברהם אע"ה, לקחת ממלך סדום, אפילו "מחוט ועד שרוף
נעל"¹¹¹,
שכן, בעצם לקיחתו, הרי הוא נותן מאותו ממון, שורשים רעים ומקולקלים, בו
וביוצאי חלציו.
ומה גם, שכבר נתבאר לעיל¹¹², שלצורך הבטחתו של הבורא ית"ש לאברהם
אע"ה¹¹³, "וְאַחֲרֵי כֵן יֵצְאוּ בְרַכְּשׁ גְדוֹל",
הוצרך יוסף הצדיק ע"ה, לרדת לארץ מצרים, בהיותו "טוב"¹¹⁴, אשר בכוחו
להיטיב לזולתו,
ובאם היה אברהם אע"ה נהנה מאותו הרכוש, לא היה בכוחו של יוסף הצדיק
ע"ה, לתקן את כל זאת.
והנה, ידועים ומפורסמים, דברי רבותינו ז"ל¹¹⁵, על מאמר הכתוב¹¹⁶, "אֵלֶּה
תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ, בְּהַבְרָאָם, בְּיוֹם עֲשׂוֹת יְהוָה אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמַיִם":
"אל תקרי 'בְּהַבְרָאָם', אלא בה"י בְּרָאָם".
וביאר בזה, הגה"ק רבינו משה אלשיך זיע"א - "האלשיך הקדוש"¹¹⁷:

¹¹⁰ באותיות ב'ז'.

¹¹¹ בראשית, יד' - כג'.

¹¹² באות ו'.

¹¹³ בראשית, טו' - יד'.

¹¹⁴ וכמו שנתבאר לעיל באות ז'.

¹¹⁵ מנחות, כט' ע"ב.

¹¹⁶ בראשית, ב' - ד'.

¹¹⁷ ויקרא, כג' - לג'.

דהנה, על מאמר הכתוב ¹¹⁸, "בַּסֶּפֶת תִּשְׁבוּ שִׁבְעַת יָמִים, כָּל הָאֲזָרְח בְּיִשְׂרָאֵל יֵשְׁבוּ בַּסֶּפֶת", דרשו רבותינו ז"ל ¹¹⁹, "אמרה תורה, כל שבעת הימים צא מדירת קבע, ושב בדירת עראי".

והיינו, שצריך האדם לָשִׁים אל מול עיניו, את מאמר דוד הע"ה ¹²⁰, "יָמֵי שְׁנוֹתֵינוּ בְּהֵם שִׁבְעִים שָׁנָה",

שכל חייו, הינם חיי עראי, אשר סופם לבוא אל קיצם,

ועל כן, בחג הסוכות, עליו לצאת מדירת קבע, אל דירת העראי.

ומטעם כך, ברא הבורא ית"ש את עולמו, באות ה' -

שכן, באות ה', נרמזים הדינים של דפנות הסוכה ¹²¹, אשר שיעורה הוא ב' דפנות והשלישית אפילו בטפח ¹²²,

וזאת, בכדי ללמד לאדם, שכל התכלית של העולם הזה, הינו "עולם עראי".

ומעתה, נשכיל ונבין, את דברי רבותינו ז"ל ¹²³, על מאמר הכתוב ¹²⁴, "אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ, בְּהִבְרָאָם, בְּיוֹם עֲשׂוֹת יְהוָה אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמַיִם":

"אל תקרא 'בהבראם', אלא באברָהם,

באברָהם מתקיים עלמא",

שכן, בהיות אברהם אע"ה חי חיי עראי,

¹¹⁸ ויקרא, כג' - מב'.

¹¹⁹ סוכה, ב' ע"א.

¹²⁰ תהילים, צ' - י'.

¹²¹ היינו:

צורת האות ר' שבאות ה', מרמזת על ב' דפנות,

והאות י' אשר בתחתית האות ה', מרמזת על הדופן השלישית, ששיעורה אפילו בטפח.

¹²² סוכה, ו' ע"ב.

¹²³ "זוהר הקדוש", (פרשתן, דף פו' ע"ב).

¹²⁴ בראשית, ב' - ד'.

הוא אינו יכול לקחת מאומה מבני אדם שאינם מהוגנים, אשר כל חפצם ומהותם הוא "כְּחֵי וְעַצְם יָדֵי" ¹²⁵.

ומחמת קדושתו זו, מתקיים כל העולם כולו!

והוא הוא אשר נתבאר לעיל ¹²⁶, בביאור מאמר הכתוב ¹²⁷, "לֶךְ ה' הַגְדֵּלָה וְהַגְבִּירָה וְהַתְפַּאֲרֵת וְהַנְצַח וְהַהוֹד, כִּי כָל בְּשָׂמִים וּבְאָרֶץ, לֶךְ יְהוָה הַמְמַלְכָה, וְהַמְתַּנְשֵׂא לְכָל לְרֵאשִׁי":

שכן, כל מהותו של אברהם אע"ה, היתה הכרזת "לֶךְ ה' " - שהכל ממנו ית"ש לבדו.

והנה, לצורך לידת יצחק אע"ה, הוסיף הבורא ית"ש לאברהם אע"ה את האות ה',

וכמאמר הכתוב בפרשתו ¹²⁸, "וְלֹא יִקְרָא עוֹד אֶת שְׁמִי אַבְרָם, וְהָיָה שְׁמִי אַבְרָהָם, כִּי אֲבִי הַמּוֹן גּוֹיִם נִתְתִּיף. וְהִפְרֵתִי אֶתְךָ בְּמֵאֵד מְאֹד, וְנִתְתִּיף לְגוֹיִם, וּמְלָכִים מִמֶּנִּי יֵצְאוּ".

ולאור המתבאר נראה, שלפיכך, הוסיף לו הבורא ית"ש, את האות ה', לצורך הולדתו של יצחק אע"ה:

וזאת, להורות לכל באי עולם, שדביקותו של אברהם אע"ה בהבורא ית"ש, והכרתו בעולם הזה כעולם עראי,

היא שעמדה לו, לעקור מעל עצמו, את עניין העקרות שהיה בו.

ומעתה, נשכיל ונבין, את מאמר הבורא ית"ש לאברהם אע"ה - לאחר מלחמת המלכים ¹²⁹, "וְאַתָּה תָּבוֹא אֶל אֲבֹתֶיךָ בְּשָׁלוֹם, תִּקְבְּרָ בְּשֵׂיבָה טוֹבָה" ¹³⁰:

¹²⁵ דברים, ח' - יז'.

¹²⁶ באות ח'.

¹²⁷ דברי הימים א', כט' - יא'.

¹²⁸ בראשית, יז', ה' - ו'.

¹²⁹ וכמאמר הכתוב (בראשית, טו' - א'), "אֲחֵר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, הִיָּה דָבָר יְהוָה אֶל אַבְרָם בַּמִּצְדָּה, לֵאמֹר, אֵל תִּירָא אַבְרָם, אֲנִי מִגֵּן לְךָ, שְׂכָרְךָ הַרְבֵּה מְאֹד".

"טוב" - בהיותך נימול ושומר הברית,

ולפיכך, יש בכוחך להיטיב לזולתך.

"טובה" - טעם הדבר, שזכית לקבל את מצוות המילה ואת הבטחת הבנים,

הוא בעבור היותך חי חיי עראי, בבחינת האות ה' שבה נברא העולם, שנברא ומתקיים בעבורך.

ומשום כך, "תקבר בשיבה טובה", כאשר תראה את יוצאי חלצוך הולכין בדרכיך.

והנה, על מאמרו של אברהם אע"ה למלך סדום¹³¹, "אם מחוט ועד שרוף נעל, ואם אקח מכל אשר לך, ולא תאמר, אני העשרתי את אברם", דרשו רבותינו ז"ל¹³²:

"דרש רבא -

בשכר שאמר אברהם אבינו¹³³, 'אם מחוט ועד שרוף נעל', זכו בניו ל-ב' מצוות,

חוט של תכלת, ורצועה של תפ-לין.

בשלמא רצועה של תפלין, דכתיב¹³⁴, 'וראו כל עמי הארץ, כי שם ה' נקרא עלידך',

ותניא, רבי אליעזר הגדול אומר: אלו תפלין שבראש.

אלא, חוט של תכלת, מאי היא?

דתניא, היה רבי מאיר אומר: מה נשתנה תכלת מכל מיני צבעונין?

מפני שהתכלת דומה לים, וים דומה לרקיע, ורקיע דומה לכסא הכבוד,

¹³⁰ בראשית, טו' - טו'.

¹³¹ בראשית, יד' - כג'.

¹³² סוטה, יז' ע"א.

חולין, פט' ע"א.

¹³³ בראשית, יד' - כג'.

¹³⁴ דברים, כח' - י'.

שנאמר ¹³⁵, 'וַיִּרְאוּ אֶת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, וַתַּחַת רַגְלָיו כָּמַעֲשָׂה לְבַנְתִּי הַסִּפִּיר, וַיִּכְעָצְמוּ הַשָּׁמַיִם לְטֹהַר',

וכתיב ¹³⁶, 'כְּמִרְאָה אָבֹן סִפִּיר, דָּמוֹת כְּסֵאִי'."

ובביאור העניין, שזכו בני ישראל ל-ב' מצוות אלו בדווקא, נראה בסייעתא דשמיא לבאר בזה:

שמחמת שהיה אברהם אע"ה, חי חיי עראי,

ובכל זמן ועת, חשב היאך הוא יוכל להתקדש ולהיטהר, והיאך הוא יוכל לקדש ולטהר את זרעו אחריו, באמצעות הנהגתו זו.

וכמו כן, מכוח הנהגתו זו, הוא זכה להיות מובדל משאר בני דורו, והפך את עצמו להיות משועבד להבורא ית"ש לבדו.

הוא זכה, שיקבלו בניו לדורות עולם, את אותם ב' המצוות של טלית ותפילין,

אשר תכליתם, הוא הבדלה משאר אומות העולם, ודביקות בהבורא ית"ש לבדו,

כאשר הם מביאים את האדם להכרה מוחלטת, שכל חיי העולם הזה הינם חיי עראי, בלבד.

ג. זאת תורת העול"ה:

א. כל אדם ואדם, משפיע במעשיו, על זולתו ועל כל אשר לו,

ומכאן, שצריך האדם, לברר בירור אחר בירור, את כל אשר נכנס לרשותו ואת כל אשר נכנס אל פיו ¹³⁷.

ב. להתעוררות זו, יכול לבוא, רק אדם החי חיי עראי, אשר אין לו בעולמו כי אם את הבורא ית"ש לבדו ¹³⁸.

¹³⁵ שמות, כד' - י'.

¹³⁶ יחזקאל, א' - כו'.

¹³⁷ וכמו שנתבאר לעיל באותיות ב-ז'.

¹³⁸ וכמו שנתבאר לעיל באות ט'.

- ג. החי חיי עראי, בכוחו להוציא מן כוחות הטומאה, את זמם, ובכך יוכל להגיע לידי תכליתו¹³⁹.
- ד. החי חיי עראי, מקדש את כל אשר לו ואף את זולתו, וזוכה לבנים מהגונים¹⁴⁰.
- ה. החי חיי עראי, זוכה להיות בבחינת "טוב", ובכוחו להיטיב מן השפעתו לכל העולם כולו¹⁴¹.
- ו. החי חיי עראי, זוכה למתנה מיוחדת מהבורא ית"ש, בקבלת עוד מצוות, המסייעים לו לזכור את מהותו¹⁴².
- יתן ה' יתברך, ונזכה לזה. אמן.

¹³⁹ וכמו שנתבאר לעיל באות ח'.

¹⁴⁰ וכמו שנתבאר לעיל באות ט'.

¹⁴¹ וכמו שנתבאר לעיל באותיות ז' ו-ט'.

¹⁴² וכמו שנתבאר לעיל באות ט'.

"וְצַתַּתִּי לָהֶם בְּבֵיתִי וּבְזוּמַתִּי יָד וְשֵׁם"

- הגה"ק רבי רפאל משה אלבאז בן רבי שמואל זיע"א
- הגה"צ רבי דוד מסעוד עובדיה בן אסתר זיע"א
- הגה"צ רבי חיים וואלקין בן צביה זיע"א
- הגה"צ רבי משה איבגי בן אסתר זיע"א
- רבי אברהם איבגי בר רחמה זצ"ל
- רבי שלום איבגי בר רחמה זצ"ל
- צורי (צורישדי) גניש ז"ל בן יולנדה תחי'
- אפרים (אפי) ביתן בן קונפיטה ז"ל
- משה חיון בר קוקה ז"ל
- דב לוסטרניק בר אביבה ז"ל

~~~

- הצדקת מזל טוב אלבאז (לבית סודרי) בת רבקה ע"ה
- הצדקת מרים רמו עובדיה בת אסתר ע"ה
- הצדקת ברוריה מויאל בת חוה ע"ה
- זוהרה פרץ (לבית כהן) בת רחל ע"ה
- מזל טוב סיגלר (לבית עובדיה) בת זוהרה ע"ה
- רחל עמוס (לבית מלכה) בת אסתרלייה ע"ה
- נחמה נעמי דידי (לבית מלכה) בת אסתרלייה ע"ה
- אליס חוה עישה לוי (לבית סיבונג) בת גרסיה ע"ה
- חנה בת ליליאן ע"ה
- חנה אילוז בת פרחא ע"ה
- איילה בת נעמי ע"ה

לעילוי נשמתם הטהורה

של הקדושים אשר נרצחו על קידוש ה'

בחג "שמחת-תורה" תשפ"ד